

När radioaktivt vatten gav de sjuka en stråle av hopp

Källor med undergörande vatten har i årtusenden gett sjuka människor hopp om tillfrisknande. Runt många av dessa källor växte stora anläggningar upp för behandling och rekreation. Brunnslivet kom på modet framför allt under 1700-talet.

Vid början av 1900-talet upptäckte man att vattnet vid några av de mest kända kurorterna var radioaktivt. Så konstaterade Herbert Stanley Allen 1903 att vattnet i Bath i England var radioaktivt. Också källorna i Bad Gastein i Österrike och Hot Springs i USA befanns ha radioaktivt vatten.

För Sveriges vidkommande konstaterade Hjalmar Sjögren och Naima Sahlbom att många svenska källor innehöll radioaktivt vatten, särskilt de som rinner upp i rullstensåsar.

Undergörande egenskaper

Efter dessa upptäckter var det ingen som tvivlade på att det var själva radioaktiviteten som gav vattnet dess

»Sennans hälsovatten» och »Radi» var några av de produkter innehållande radioaktivt vatten som tillskrevs undergörande egenskaper.

undergörande egenskaper.

En entusiastisk forskare i USA, Charles Davies, skrev i American Journal of Clinical Medicine: *Radioaktivitet förhindrar ohälsa, föder ädla känslor, fördröjer ålderdomen och skapar ett strålande ungdomligt och glädjefyllt liv.*

För att ge människor som inte kunde besöka brunnsorterna möjlighet att få nytta av det radioaktiva vattnet försökte man att buteljera och distribuera det. Med besvikelse konstaterade man då att den radioaktiva komponenten försvann ganska snabbt och effekten uteblev.

Metoder att göra vatten radioaktivt

Lösningen på problemet kom när man omkring 1910 fann metoder att på konstgjord väg göra vatten radioaktivt. Detta åstadkom man genom att låta vattnet stå i en behållare med radiumhaltigt aktiveringsmaterial eller radiumsalt. En mängd apparater konstruerades för ändamålet.

På medicinhistoriska museet i Lund finns en apparat tillverkad i Amsterdam. Den införskaffades av

Karl Petré, professor i invärtes medicin vid Lunds universitet 1910–1927. Enligt en anteckning har apparaten använts vid Lunds lasarett omkring 1913–1916. Inga närmare uppgifter finns dock om dess användning. Förgäves letar man efter omnämnande av behandlingsmetoden i Petrés artikel »Zur Frage der Therapie der chronischen rheumatischen Gelenk erkrankungen», som han publicerade tillsammans med Lars Edling och Ruth Johansson i Wiener Medizinische Wochenschrift 1921.

Cecilia Carlén-Nilsson
intendent,
medicinhistoriska museerna
i Lund och Helsingborg

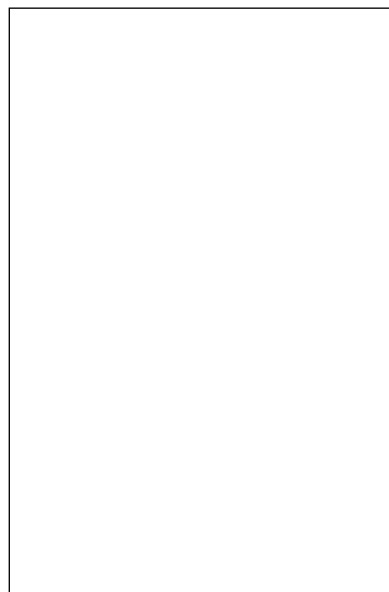
MEDICIN HISTORISK

Medicinhistoriska ögonblicksbilder, i form av en kort text till en bra bild, välkomnas!

»Medicinhistorisk paus»
Läkartidningen
Box 5603
114 86 Stockholm

Redaktör:
Kristina Räf

Dryckesapparaten från Allgemeine Radium-Aktien-Gesellschaft i Amsterdam lär ha använts vid Lunds lasarett omkring 1913–1916.

FOTO (samtliga bilder): INGEMAR NILSSON